



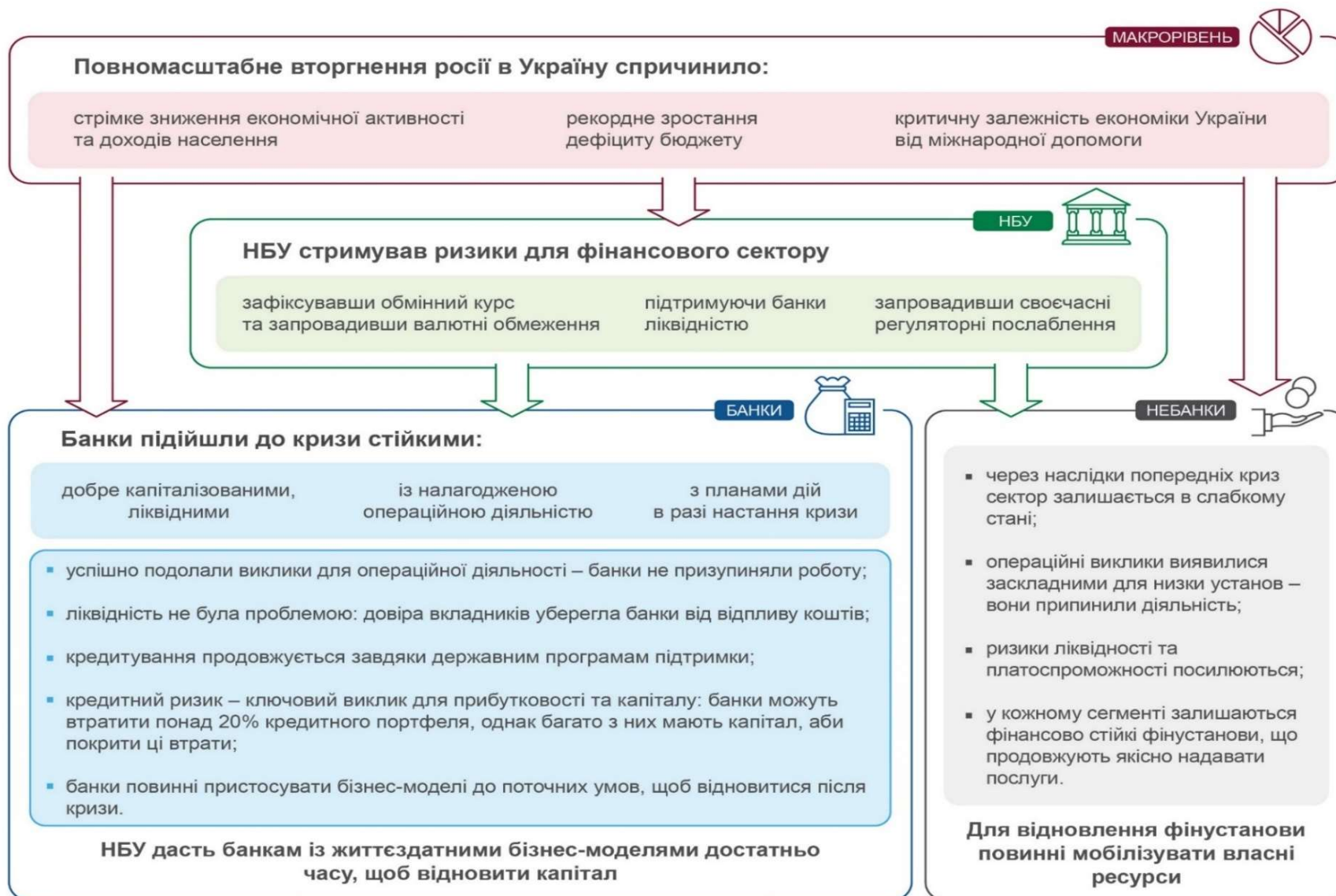
Національний  
банк України

# Тенденції банківського сектору: вплив війни та регуляторна відповідь НБУ

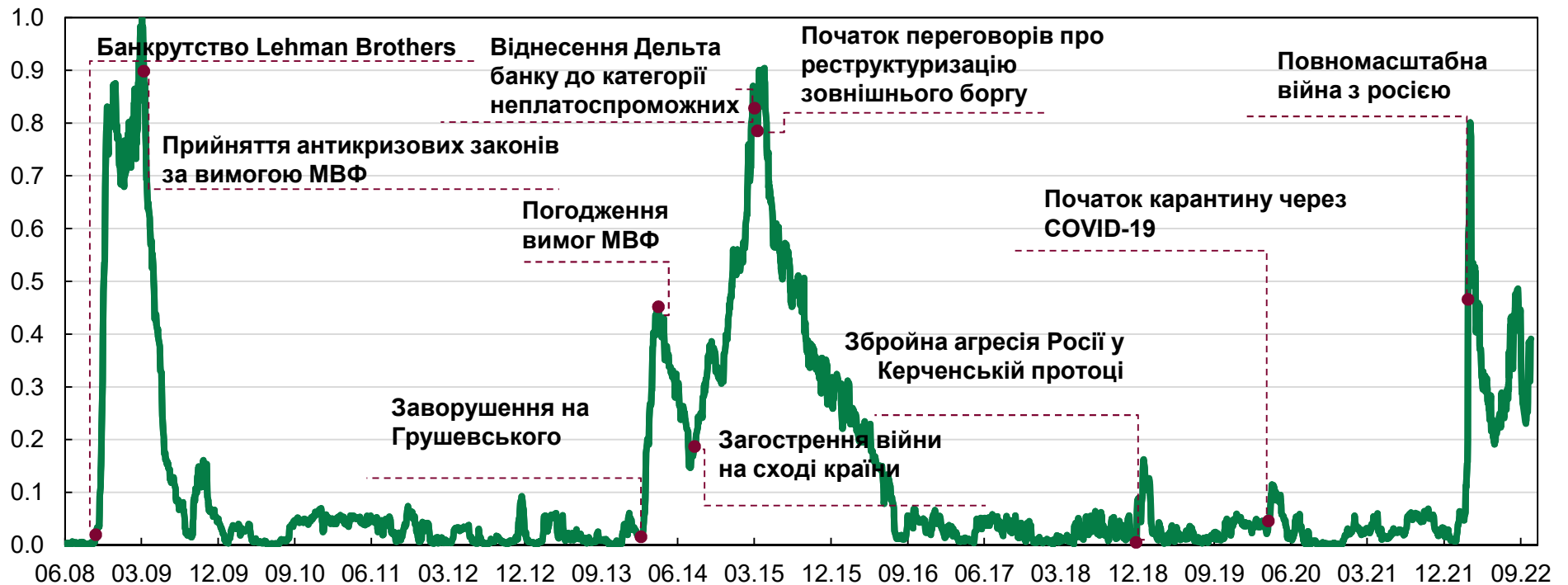
Департамент фінансової стабільності  
28 жовтня 2022 року



# Регуляторні і наглядові заходи для подолання наслідків війни



# Індекс фінансового стресу

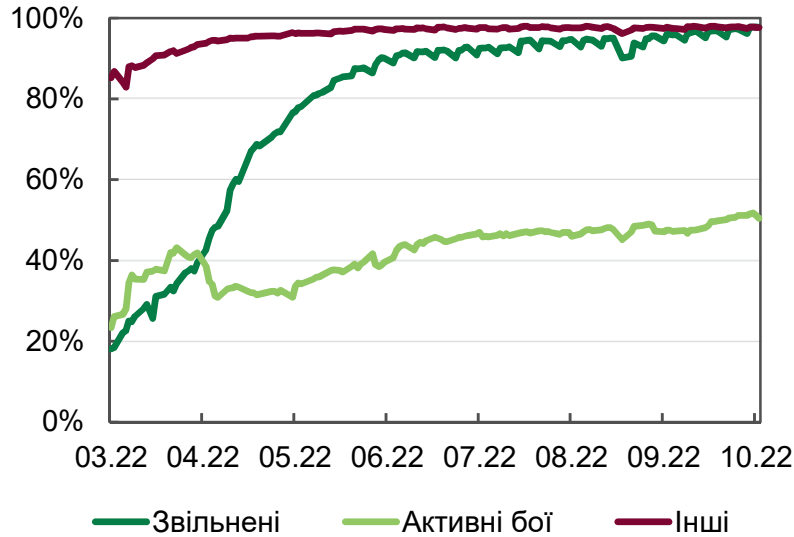


Джерело: НБУ.

- ІФС зменшувався до оголошення мобілізації в рф, після чого почав поступово зростати.
- Суттєвим фактором волатильності була реструктуризація суверенних євробондів, а також відкриття вторинного ринку ОВДП.

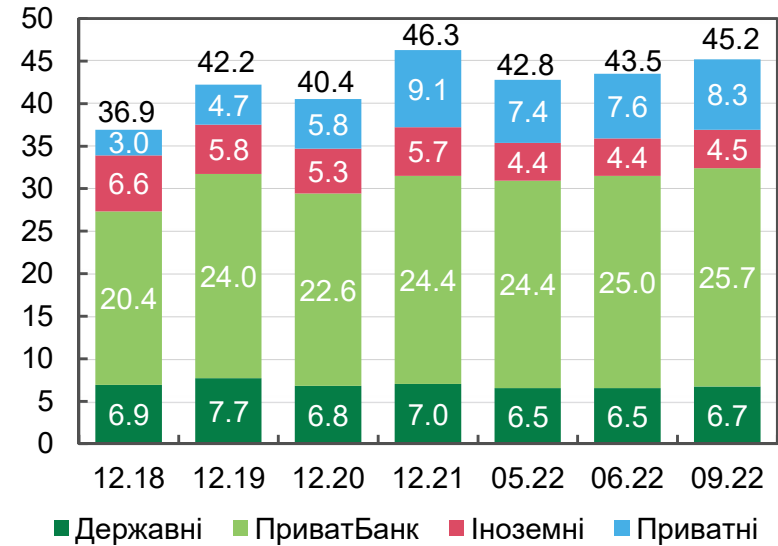
# Банки відновили роботу відділень у звільнених регіонах

Частка працюючих відділень системно важливих банків за охопленням регіону бойовими діями



Виокремлено окремі групи областей: "Звільнені": м. Київ, Київська, Сумська, Чернігівська; "Активні бої": Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська.  
Джерело: опитування системно важливих банків

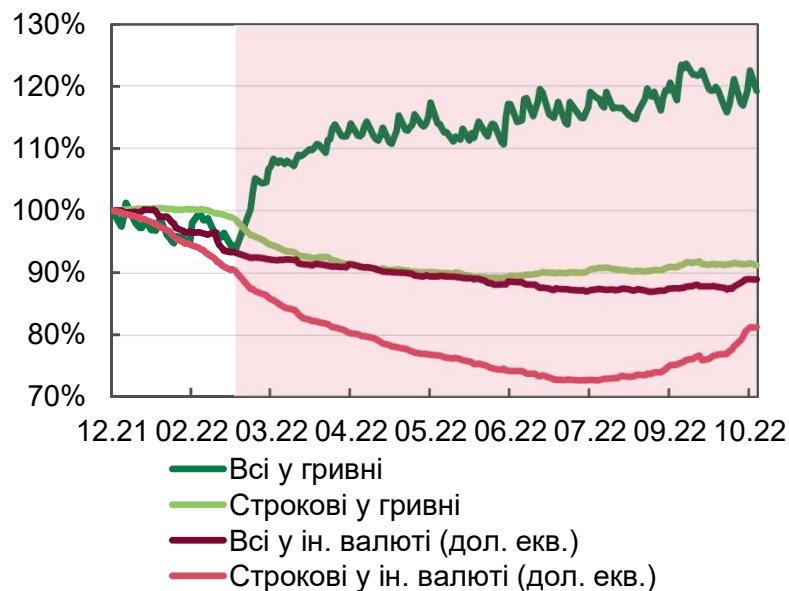
Кількість активних платіжних карток за групами банків, млн од.



Джерело: НБУ.

## Приплив коштів фізосіб у гривні був відчутним з початку війни

Кошти фізичних осіб, 31.12.2021=100%



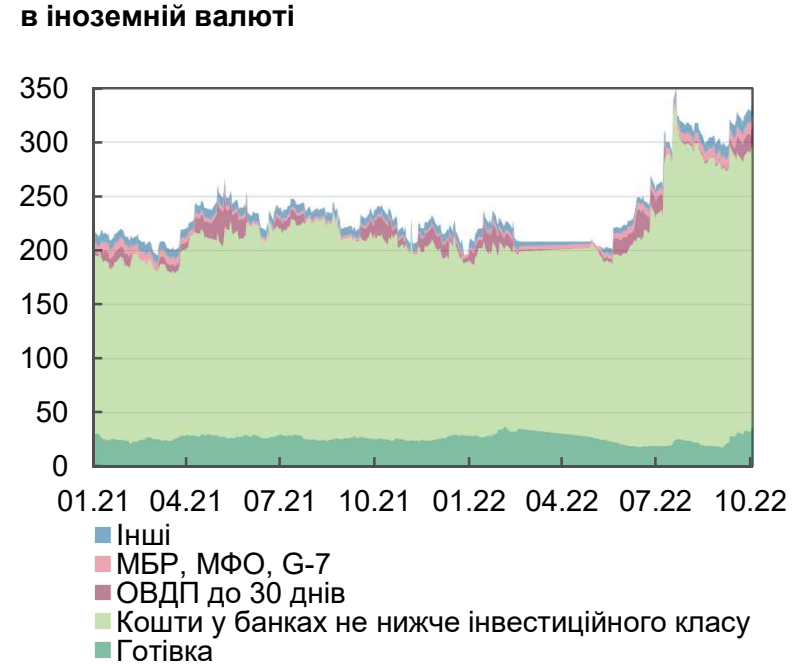
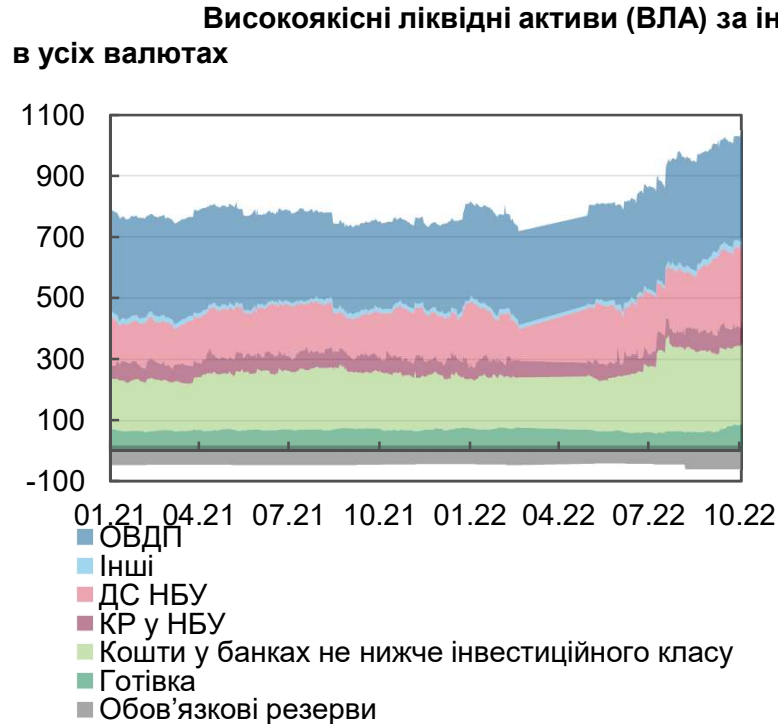
Кошти суб'єктів господарювання, 31.12.2021=100%



Джерело: НБУ, щоденні дані, кошти фізичних осіб включають ощадні сертифікати, у банках, платоспроможних на 01.10.22.

- Від початку війни (станом на початок жовтня):
  - обсяг гривневих коштів населення збільшився більш ніж на чверть, валютних – зменшився на близько 5% у доларовому еквіваленті;
  - строкові вклади фізосіб стабілізувалися і починають відновлюватися;
  - гривневі кошти суб'єктів господарювання зросли більш ніж на 5%, незначно підвищилися у валюті.

# Частка валових ліквідних активів (ВЛА) є достатньою

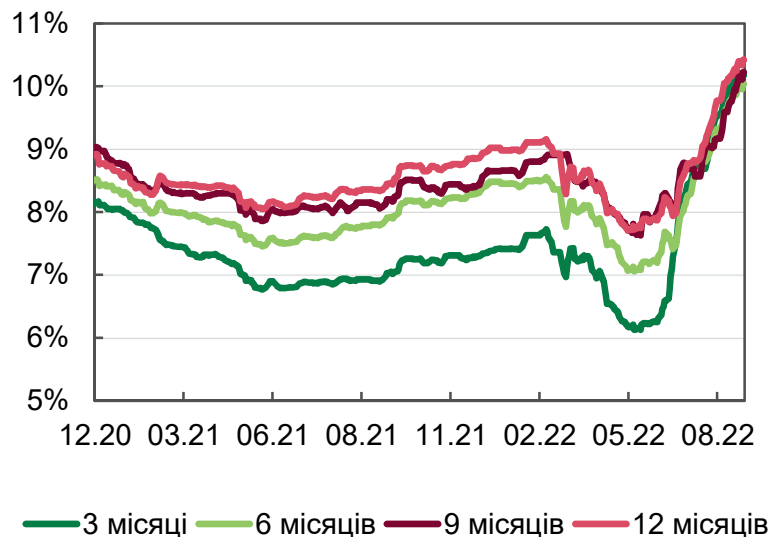


- Станом на 7 жовтня:
  - загальний показник LCR у всіх валютах 260%
  - LCR у іноземній валюті складає 256%



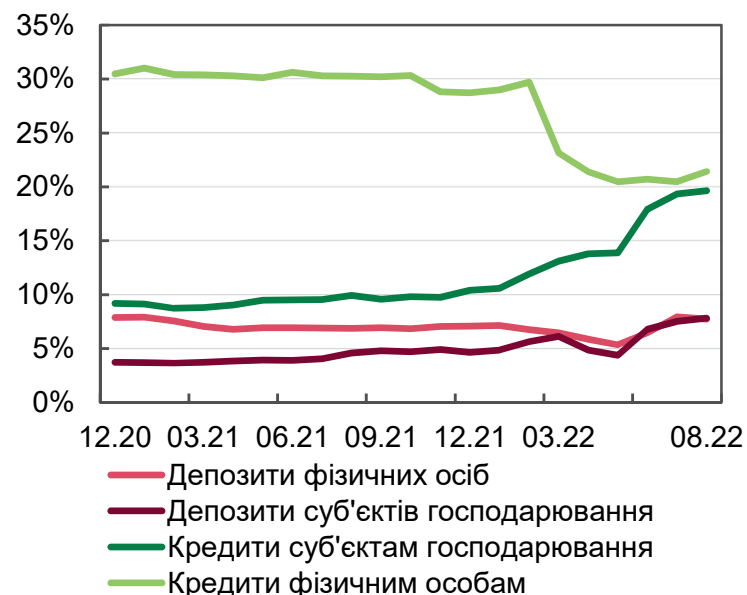
## Депозити та кредити бізнесу дорожчають

Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб у гривнях\*, % річних



\*5-денна ковзна середня  
Джерело: Агентство "Thomson Reuters"

Відсоткові ставки за новими кредитами та депозитами у гривнях\*, % річних

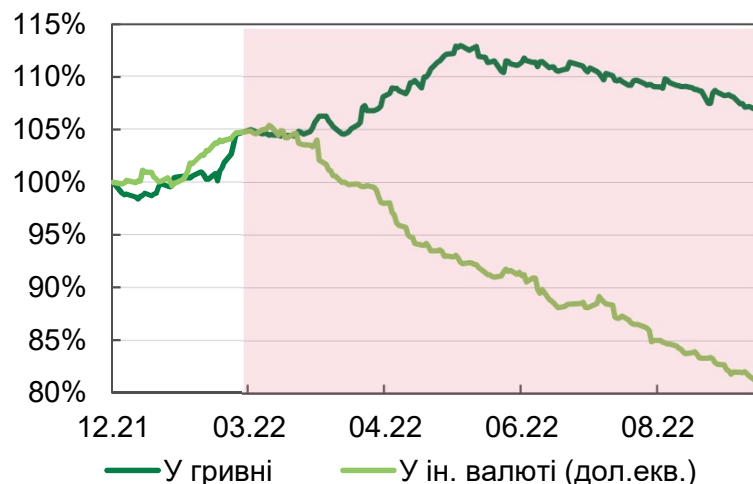


\*без пролонгації або інших змін кредитних умов

- Підвищення НБУ облікової ставки розвернуло тренд ставок за депозитами, які з червня зростають.
- Найстрімкіше подорожчали тримісячні депозити населення, премія за строковість мінімальна.
- Середньозважена ставка за новими залученнями від населення включно з коштами на вимогу у серпні – 7.7% річних, за коштами бізнесу – 7.8% річних.
- Споживчі кредити стали дешевші, корпоративні кредити подорожчали.

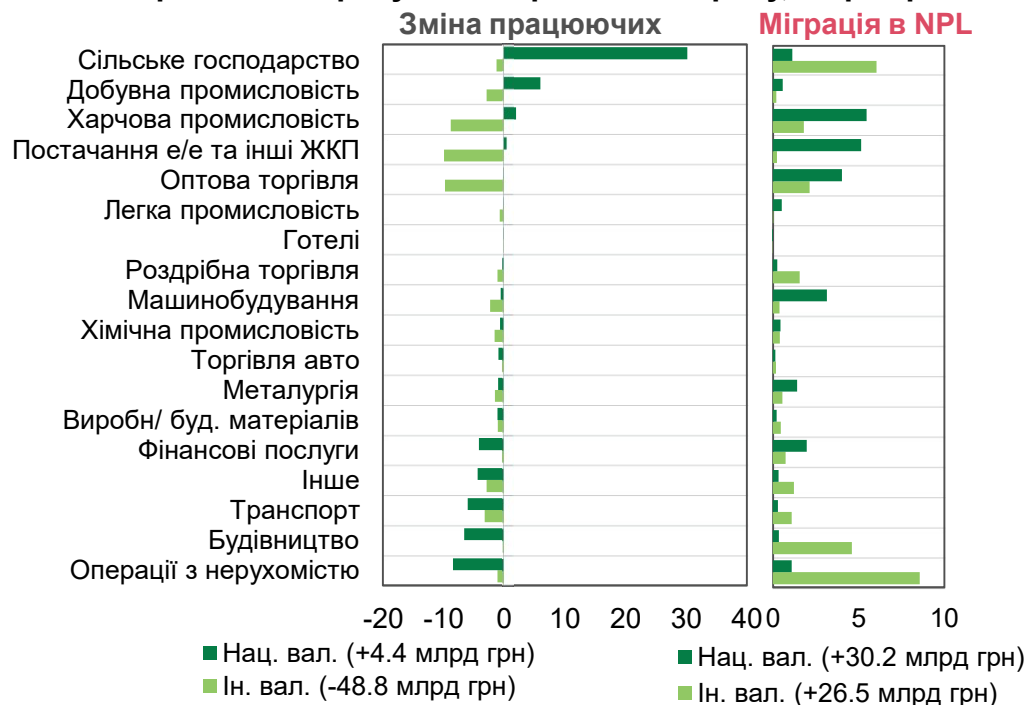
# Корпоративне кредитування влітку призупинилося

Чисті кредити суб'єктам господарювання,  
2021 = 100%



Джерело: НБУ, щоденні дані, у банках, платоспроможних на 01.09.22.

Зміна обсягу корпоративних кредитів за галузями  
з 1 березня 2022 року до 1 вересня 2022 року, млрд грн



Джерело: НБУ.

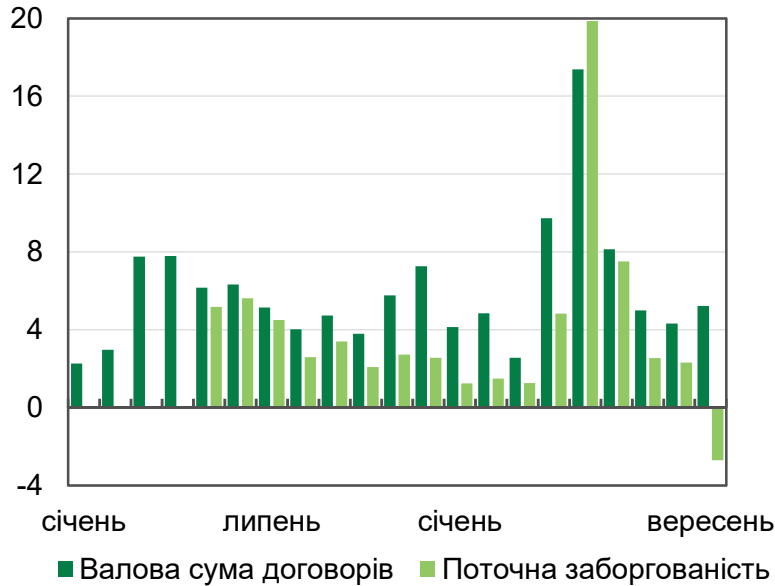
У банках, платоспроможних станом на 01.09.2022.

- З початку війни станом на 01.09.2022 чистий кредитний портфель корпорацій у гривні зріс на 2.1% (7.0 млрд грн), валютний знизився на 22,9% (1.8 млрд дол США у екв.)
- Переважно нове кредитування здійснювалося з державною підтримкою.

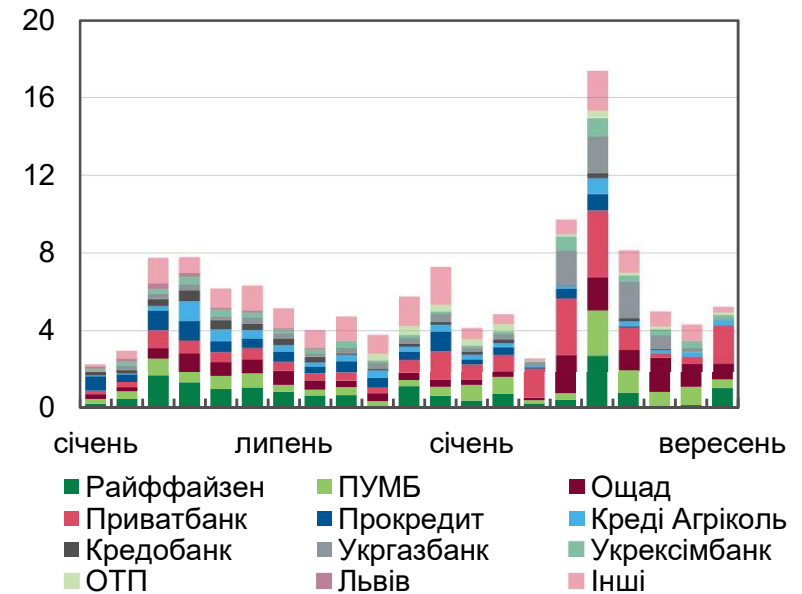


# Кредитування за програмою 5-7-9 у вересні практично не змінилося

Кредитування у рамках програми "Доступні кредити 5-7-9", млрд грн\*



Приріст валової суми договорів у розрізі банків, млрд грн\*



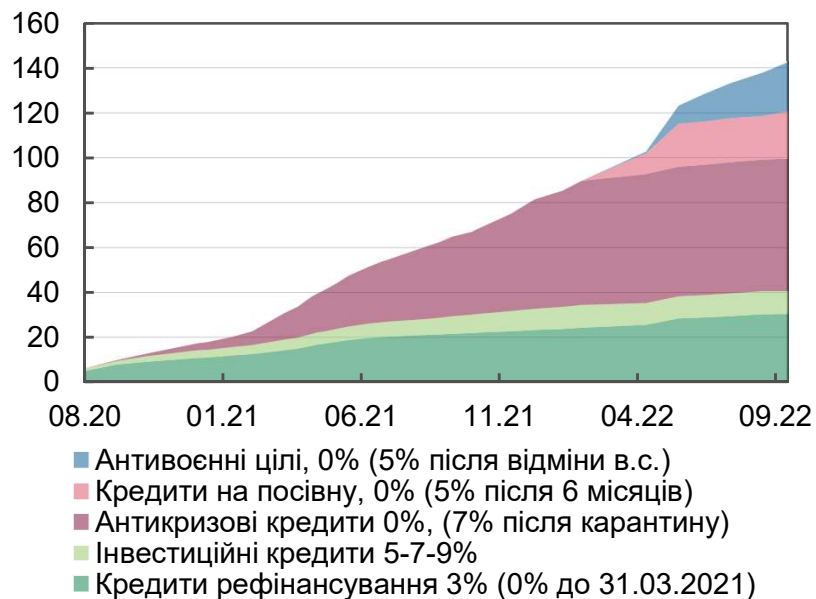
\* ФРП не оприлюднював дані з 21 лютого по 10 квітня. Динаміка за цей період рівномірно розподілена за кількістю робочих днів.

Джерело: Фонд розвитку підприємництва, Мінфін.

- У вересні приріст валового обсягу договорів за програмою "Доступні кредити 5-7-9" становив лише 5.2 млрд грн і був значно нижчим, ніж у квітні-червні.
- Головний внесок у цей результат забезпечили: Приватбанк – 2.0 млрд грн, Райффайзен – 1.0 млрд грн та Ощадбанк – 0.8 млрд грн.
- Поточна заборгованість вперше почала скорочуватися, через погашення кредитів.

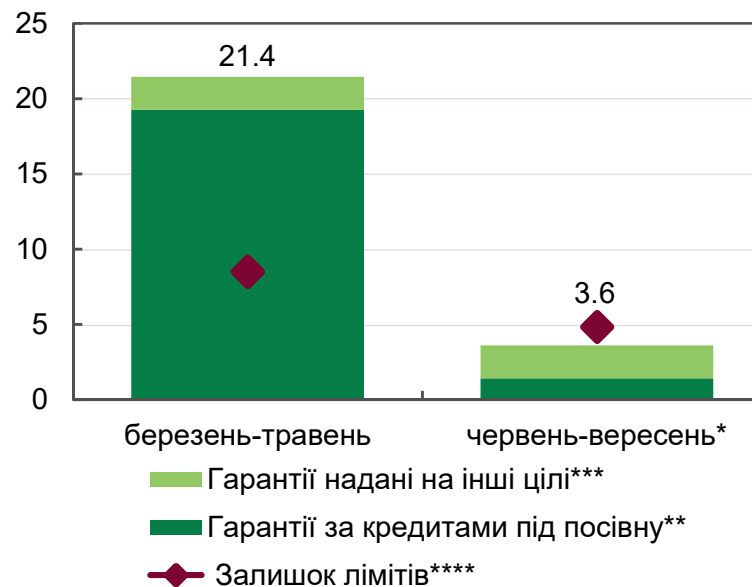
# Використання портфельних гарантій банками різко скоротилося

Розподіл укладених кредитних договорів у розрізі цілей кредитування, млрд грн



Джерело: Фонд розвитку підприємництва, Мінфін, розрахунок НБУ.

Обсяги державних гарантій на портфельній основі, використані банками, млрд грн

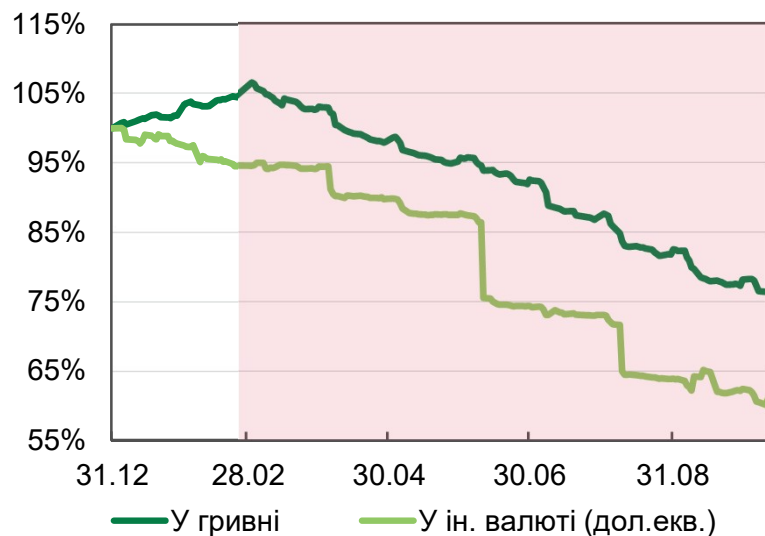


\* Станом на 3 жовтня 2022 року, \*\* Гарантія 80%, \*\*\* Гарантія 50%, \*\*\*\* На кінець періоду (1.06 та 1.10 відповідно).  
Джерело: МінАПК, КМУ, розрахунок НБУ.

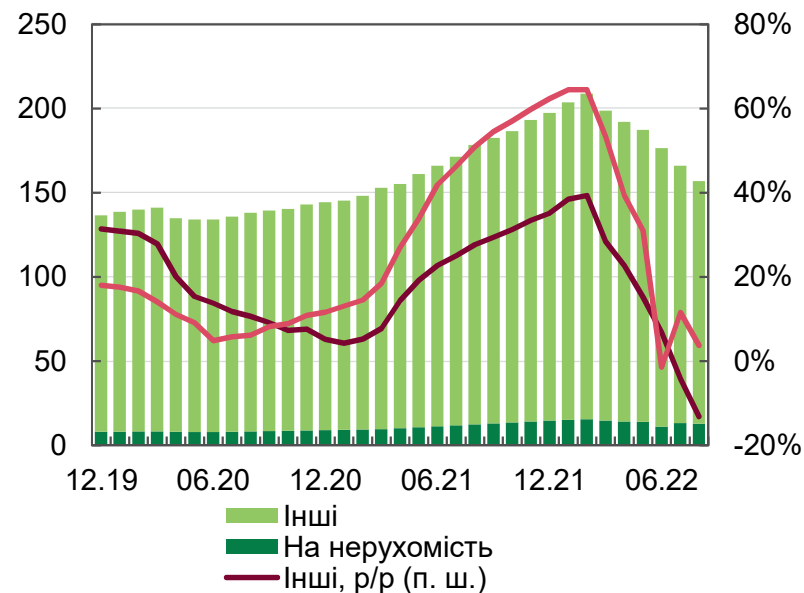
- Станом на 1 жовтня банки схвалили кредитів на 143 млрд грн. для 48 тис. позичальників.
- Після завершення програми підтримки посівної використання банками державних гарантій на портфельній основі значно скоротилося.
- Залишок державних портфельних гарантій на початок жовтня - близько 4.8 млрд грн.

## Роздрібний кредитний портфель скорочується з березня

Чисті кредити фізособам, 2021 = 100%



Чисті кредити фізичним особам у гривні, млрд грн

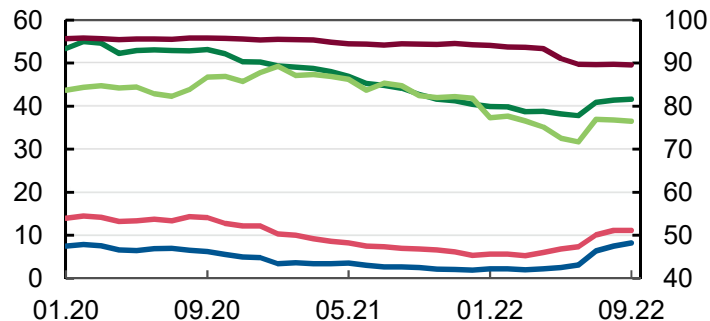


Джерело: НБУ, щоденні дані, у банках, платоспроможних на 01.08.22.

- Обсяги кредитування фізосіб надалі знижуються в усіх групах банків.
- Від початку війни (станом на початок жовтня), обсяги чистих гривневих кредитів для населення зменшилися більш ніж на чверть.
- Рушіями зміни чистого портфеля є як сповільнення нових видач, так і формування резервів.

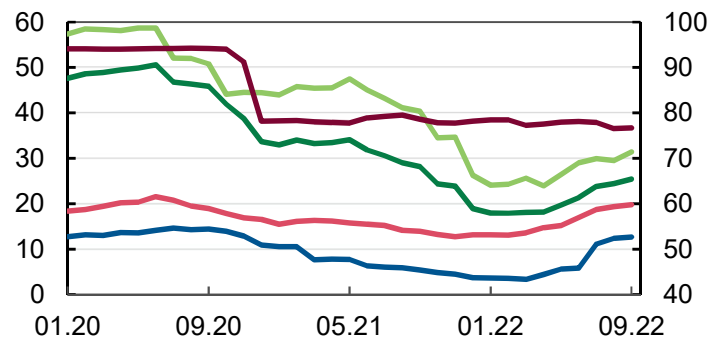
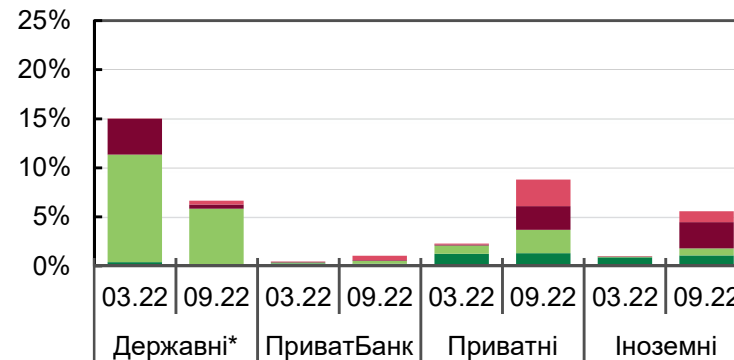
# Визнання банками непрацюючих кредитів прискорюється

Частка непрацюючих кредитів у портфелях банків за групами, %

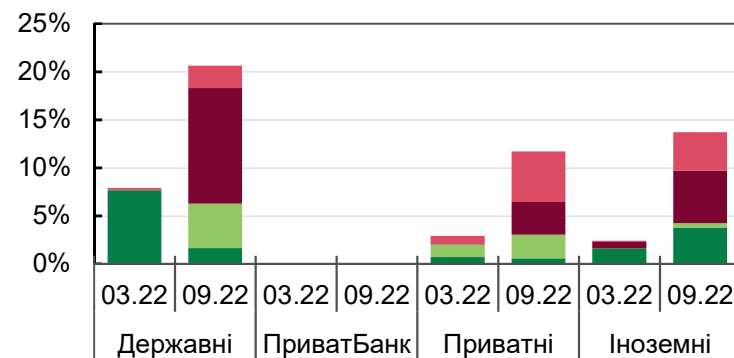


в гривні

Частка простроченого боргу в корпоративному портфелі за групами, %



в іноземній валюті



Усі банки  
Приватні  
ПриватБанк (п. ш.)  
Державні  
Іноземні

■ До 7 днів ■ До 30 днів ■ До 60 днів ■ До 90 днів

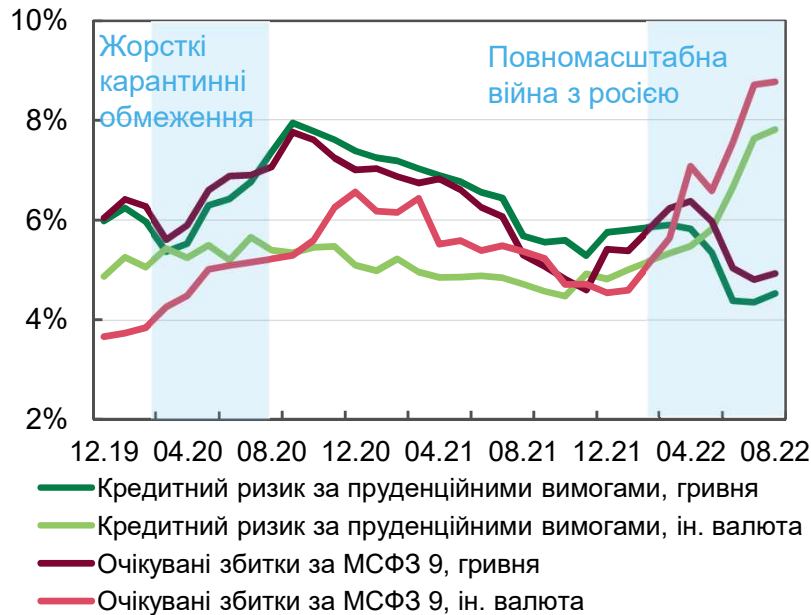
Джерело: НБУ. У банках, платоспроможних станом на 01.09.2022.

\* Значна гривнева прострочка в держбанках на 01.03.22 в основному за рахунок кількох великих боржників з ВЕД пов'язаної з ком. нерухомістю.  
Джерело: НБУ. У банках, платоспроможних станом на 01.09.2022.

- Частка NPL у банківському секторі станом на 1 вересня становила 30.8% порівняно 26.6% на 1 березня. Валютні корпоративні кредити мають швидші темпи зростання частки непрацюючих кредитів.
- На 1 вересня частка кредитів з простроченням до 90 днів у працюючому портфелі по корпоративному портфелю зросла з 5% до 10%. Це кредити, які потенційно можуть стати непрацюючими, проте ще не є такими.

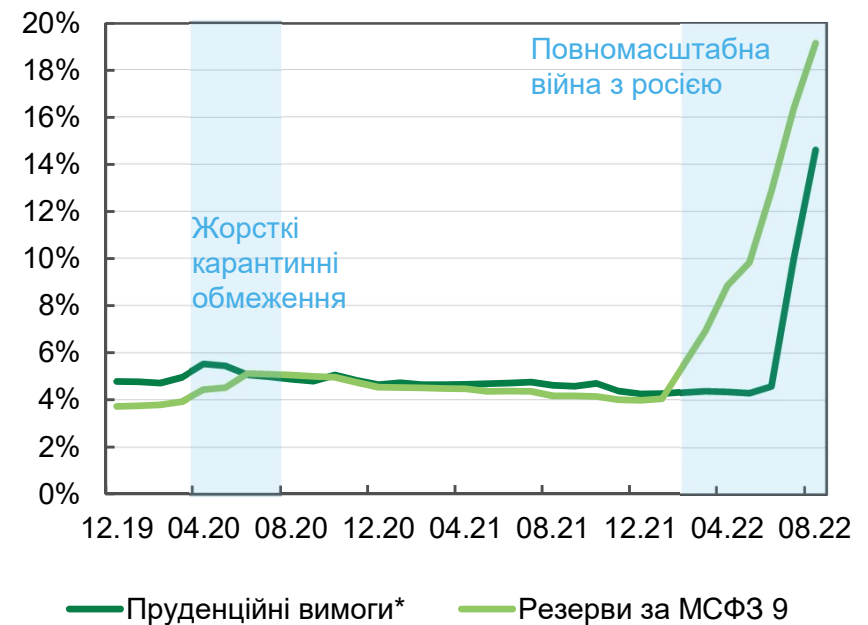
# Втрати від кредитного ризику перевищують очікування банків

Покриття резервами працюючих корпоративних кредитів, %



\* Кредитний ризик відповідно до Постанови НБУ №351  
У банках, платоспроможних станом на 01.09.2022.  
Джерело: НБУ.

Покриття резервами працюючого гривневого роздрібного кредитного портфеля

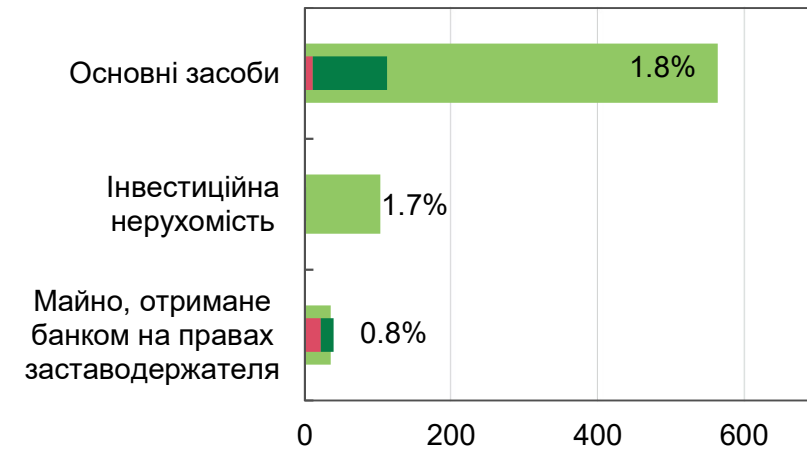


У банках, платоспроможних станом на 01.09.2022.  
Джерело: НБУ.

- Банки досі повільно визнають зростання очікуваних кредитних збитків за гривневими працюючими корпоративними кредитами, за валютними – подекуди враховують зростання ризику.
- Покриття резервами працюючого роздрібного портфеля збільшилося у 3.5 рази до 19%.

## Банки зазнали рекордних втрат від операційного ризику

Нерухомість банків на охоплених війною територіях на 1 травня 2022 року та збитки від втрати активів за лютий – квітень, млн грн\*



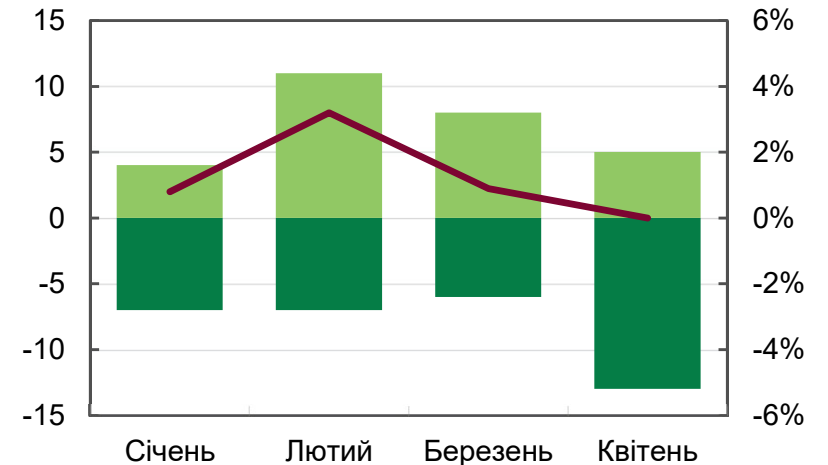
- Балансова вартість активів
- Збитки від втрати активів на непідконтрольних територіях
- Збитки від втрати активів на інших територіях

\* Проценти показують частку нерухомості на відповідних територіях до усієї балансової вартості нерухомості банків.

Джерело: опитування банків.

- За перші два місяці війни обсяг втрат від подій ОР склав 6.6 млрд грн. Це понад втричі більше за збитки 2014–2015 років.
- Досі від втрати нерухомості банки визнали 154 млн грн збитків, на непідконтрольній території перебуває майна на понад 700 млн грн.
- Банки зберегли безперервність роботи попри кібератаки. Для збереження даних клієнтів та транзакцій вони скористались релокацією хмарних сервісів за кордон.

Розподіл банків залежно від зміни кількості кібератак у 2022 році порівняно із груднем 2021 року\*



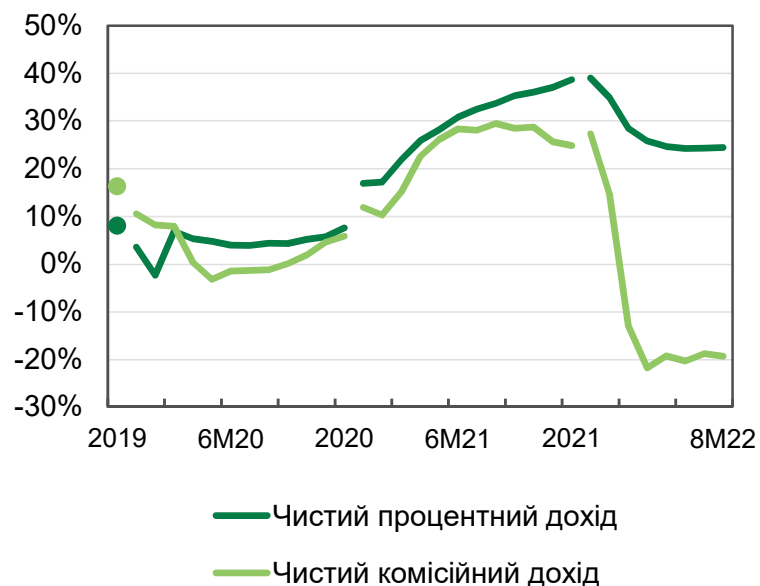
- Зросла
- Знизилася
- Частка кібератак, що спричинили тимчасові збої (п. ш.)

\* За весь період кібератаки зафіксували 25 банків.

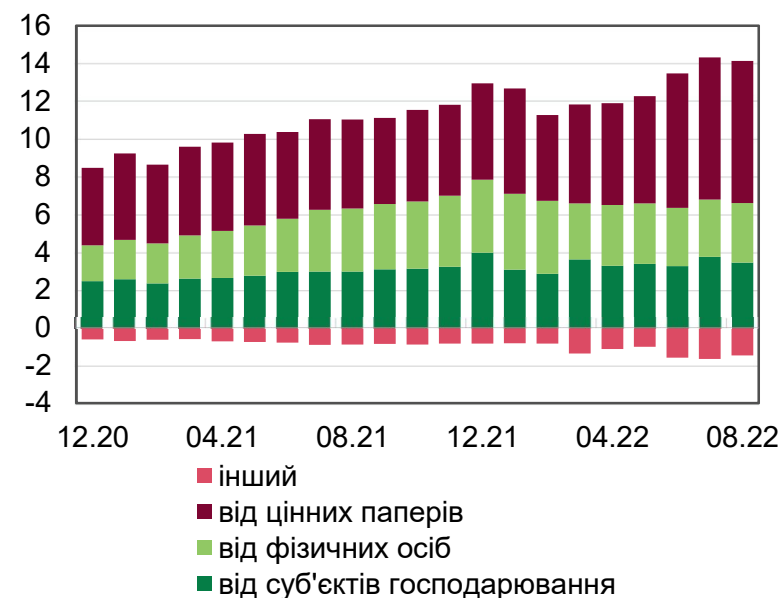


## Основні складові операційного доходу помірні

Зміна чистого процентного та чистого комісійного доходів банків, р/р\*



Чистий процентний дохід банків за місяць за складовими, млрд грн

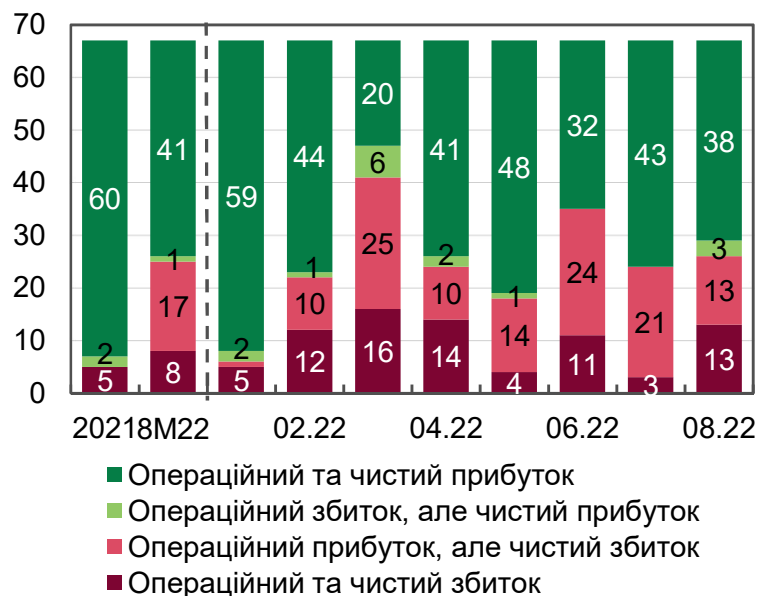


\* Наростаючим підсумком з початку року.  
Джерело: НБУ.

- Чистий процентний дохід банків за 8 місяців 2022 року уповільнився до 24% р/р порівняно з 34% р/р за січень-серпень 2021 року.
- Чистий комісійний дохід за 8 місяців 2022 року скоротився на майже 20% р/р.
- З квітня основні складові операційного доходу поволі зростають.
- Зростання чистого процентного доходу підтримали доходи від ОВДП та депозитних сертифікатів НБУ, від клієнтів ЧПД залишається помірним.

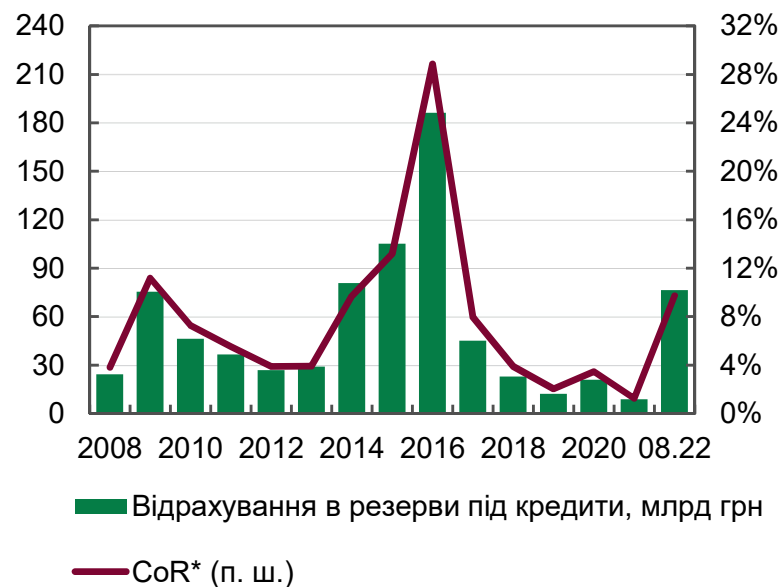
# Кредитний ризик негативно впливає на прибутковість сектору

Фінансовий результат у розрізі банків\*



\* Для банків, платоспроможних на 01.09.2022.  
Джерело: НБУ

Відрахування в резерви та Cost of Risk



\* Відрахування в резерви під кредити з початку року / чистий кредитний портфель.

- За 8 місяців 2022 року прибуток сектору становив 8.4 млрд грн порівняно з 45.6 млрд грн за 8 місяців минулого року.
- Зросла кількість збиткових банків переважно за рахунок зростання відрахувань у резерви.
- Відрахування в резерви під кредити з початку року становили 76.4 млрд грн або 9.7% кредитного портфеля, усього відрахування в резерви – 89.4 млрд грн.
- Очікується, що кредитний ризик негативно впливатиме на прибутковість банків і надалі.

# Регуляторні і наглядові заходи для подолання наслідків масштабної війни

	Під час коронакризи (на квітень 2020 р.)	Під час воєнного стану (на жовтень 2022 р.)
Монетарні	<p>Регулярний перегляд облікової ставки (ставка знизилася).</p> <p>Запровадження довгострокового рефінансування.</p> <p>Запровадження процентного свопу з банками.</p> <p>Включення до переліку застави для рефінансування муніципальних та гарантованих державою облігацій.</p>	<p>Облікова ставка не переглядалася до червня.</p> <p>Запровадження річного бланкового рефінансування.</p> <p>Скасування коригуючих коефіцієнтів для ОВДП, що є заставою за рефінансуванням</p>
Регуляторні та операційні	<p>Рекомендовано не виплачувати дивідендів.</p> <p>Скасовано оцінку стійкості банків, у т. ч. стрес-тестування.</p> <p>Відтерміновано запровадження буферів капіталу.</p> <p>Відтерміновано подання фінансових звітів.</p> <p>Відтерміновано переоцінку та перевірку застав.</p> <p>Призупинено регулярне оновлення планів відновлення.</p> <p>Тимчасово скасовано тарифи СЕП НБУ.</p>	<p>Не застосовуються заходи впливу за порушення нормативів, зокрема достатності капіталу та ліквідності.</p> <p>Заборонено виплачувати дивіденди.</p> <p>Скасовано оцінку стійкості банків, у т. ч. стрес-тестування.</p> <p>Відтерміновано запровадження буферів капіталу.</p> <p>Відтерміновано підвищення NSFR з 90% до 100%.</p> <p>Відтерміновано подання фінансових звітів, деякої статистичної звітності.</p> <p>Відтерміновано переоцінку та перевірку застав.</p> <p>Призупинено регулярне оновлення планів відновлення.</p> <p>Тимчасово скасовано тарифи на послуги BankID НБУ.</p> <p>Дозволено використання хмарних послуг банками.</p> <p>Тимчасово розширена спрощена верифікація, зупинені виїзні перевірки з фінмоніторингу.</p>
Валютні		<p>Фіксація валютного курсу.</p> <p>Обмеження на купівлю валюти та транскордонні валютні операції.</p> <p>Обмеження на зняття коштів з валютних рахунків.</p> <p>Створено можливість обміну готівкової гривні за кордоном.</p>
Клієнтам	<p>Сприяння кредитним канікулам та реструктуризації позик.</p>	<p>Заборона нараховувати неустойку, пеню чи підвищувати ставку за позиками. Сприяння реструктуризації позик.</p> <p>Скасування на два місяці, а потім зниження комісії інтерчейндж НПС “Простір” проти довоєнного рівня.</p>

Синім кольором позначено подібні або ідентичні заходи, що вживалися під час коронакризи та воєнного стану.

# НБУ зменшив тиск регуляторних вимог на діяльність та капітал

## Збереження капіталу

- Незастосування заходів впливу за порушення ек. нормативів
- Заборонена виплата дивідендів
- Тимчасово призупинено відлік днів прострочення боргу (скасовано)

## Відмова від запровадження нових вимог

- Відтерміновані буфери капіталу
- NSFR залишався 90%

## Зменшення тиску на операційну діяльність

- Скасовано оцінку стійкості банків та стрес-тестування
- Відтерміновано подання фінансових звітів, деякої статистичної звітності
- Відтерміновано переоцінку та перевірку застав
- Тимчасово розширена спрощена верифікація, зупинені виїзні перевірки з фінмоніторингу.

## Відкриття можливостей

- Дозволено використання хмарних послуг для даних
- Спрощено низку вимог з ідентифікації клієнтів
- Збільшено суму ліміту за спрощеними процедурами віддаленої верифікації
- Тимчасово дозволено не визнавати дефолт за реструктуризованими внаслідок війни кредитами

## Інші

- Заборона операцій з пов'язаними особами

НБУ здійснює оперативне коригування визначених особливостей діяльності банків в умовах воєнного стану з урахуванням поточної ситуації у фінансовому секторі.

# Регуляторні і наглядові заходи для подолання наслідків масштабної війни

## НБУ запропонує графік відновлення капіталу банків

